

6. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України "Про інформацію" та статті 12 Закону України "Про прокуратуру" (справа К.Г.Устименка) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97#Text>

Комаринська Юлія Борисівна,
професор кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ВПЛИВ НА ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ МІСЦЯ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Домашнє насильство само по собі є кримінальним правопорушенням, що викликає значний резонанс у суспільстві, незалежно від особи потерпілого, будь то малолітня або неповнолітня особа, жінки чи чоловіки, особи похилого віку чи особи з інвалідністю. Якщо ж такий злочин вчасно виявити не вдається, в силу його приховування як потерпілими так і правопорушниками), то воно переростає кримінальне правопорушення із ще більш важкими наслідками і фізичного, і психологічного, і соціального характеру.

Окрему небезпеку несе вчинення кримінальних правопорушень, що є наслідком домашнього насильства, вчинених під час провадження військових дій, що, в свою чергу, ускладнює процес досудового розслідування. Адже увага людей, які поруч, соціальних та правоохоронних служб, сфокусована на наслідках застосування зброї армією країни агресора. Також відбувається протидія розслідуванню, яка обумовлена рядом подій. Приховуванню наслідків насильницької поведінки сприяє окупація території, на якій процвітає нехтування правами людей, підтримка з боку окупантів насильницької поведінки (з метою відведення уваги від настрою спротива), неможливість надання будь-якої допомоги жертвам насильства, тощо.

Загалом місце вчинення домашнього насильства відповідно до ст.1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1], є одним з визначальних елементів такого роду насильства.

Багато вчених як вітчизняних (Весельський В. К., Іщенко А. В., Кузмічов В. С., Коновалова В. О., Чернявський С. С., Шепітько В. Ю. та ін.) так і зарубіжних (Abrams R. С., Erbaş R., Terranova С., Frazão S. L., Vieira P.R. та ін.) у своїх наукових працях вказують на відмінності механізму вчинення кримінальних правопорушень та

відмінності у процесі досудового розслідування (в частині його тактики) в залежності від місця вчинення.

Стосовно місць вчинення зазначеної категорії кримінальних правопорушень, має значення територіальне розмежування, а саме місце перебування родин в яких відбувається домашнє насильство – або у сільській місцевості або у великих містах. У таких випадках різниться ступінь латентності процесу домашнього насильства, відповідно і кримінальних правопорушень, пов'язаних із ним, і також зменшуються можливості отримання захисту від кривдника, отримання криміналістично значущої інформації.

У сільській місцевості в силу релігійно-традиційних аспектів не вважається протиправним застосовувати фізичний вплив до дітей або жінки. Так у звіті медико-демографічного обстеження України (МДОУ) 2007 року, проведеного Українським центром соціальних реформ (УЦСР) у співпраці з Державним комітетом статистики України [2] зазначено, що 4 % жінок та 11 % чоловіків погоджують з тим, що чоловік має право побити жінку з причин неналежного виховання або ставлення до дітей, або відлучення від домогосподарства без дозволу чоловіка, 24 % вважають, що чоловіки мають права накричати та побити жінку у випадку її відмови від сексу [2, с. 12]. Аналізуючи зазначений звіт автори комплексного дослідження становища жінок, які проживають у сільській місцевості [3] дійшли до висновку, що 15% сільських жінок у віці 15-49 років, які мають досвід шлюбу, зазнавали фізичного насильства з боку свого теперішнього або останнього чоловіка або партнера (проти 12% міських жінок – різниця є статистично значущою), 22% зазнавали психологічного насильства і 3% сексуального (за двома останніми типами насильства різниця з показниками міських жінок є статистично незначущою) [3, с. 68]. Також для сільської місцевості притаманна стигматизація жертв домашнього насильства, в результаті чого виникає страх бути засудженими громадою, відчуття неможливості змінити місце перебування поруч із правопорушником або забезпечити уникання контактів, тощо.

Не менший вплив має негативне ставлення правоохоронців до потерпілих у невеликій громаді, знову ж таки в силу традиційного виховання. Стосовно такої обставини Катерина Левченко зазначає: «певний відсоток представників правоохоронних органів вважає, що домашнє насильство — це справа приватна, і жінка не мусить виносити назовні сімейні проблеми, у таких справах складно збирати докази, бо слідчий не зверне уваги на те, що може бути доказом» [4].

Всі зазначені обставини обумовлюють і складності у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, відповідно, мають вплив на розроблення алгоритму

збирання доказів, визначення тактики дій слідчого, обумовлену декількома взаємопов'язаними злочинними актами.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 16.10.2021).

2. Звіт медико-демографічного обстеження України (МДОУ) 2007 року. URL: 24518 UkraineBook CX2.indd (dhsprogram.com) <https://www.dhsprogram.com/pubs/pdf/SR147/SR147.u.pdf> (дата звернення 13.12.2022)

3. Комплексне дослідження становища жінок, які проживають у сільській місцевості/Інна Волосевич, Таміла Коноплицька, Тетяна Костюченко, Тамара Марценюк – К.: ВАІТЕ, 2015. – 88 с. URL: *069_Komplexne_dosl_dzhennya_stanovischa_zh_nok_yak_prozhivayut_u_s_l_s_k_y_m_stsevast_2015_.pdf (genderindetail.org.ua) https://genderindetail.org.ua/netcat_files/71/79/069_Komplexne_dosl_dzhennya_stanovischa_zh_nok_yak_prozhivayut_u_s_l_s_k_y_m_stsevast_2015_.pdf (дата звернення 13.12.2022)

4. Левченко К. Негативне ставлення до домашнього насильства є індикатором розуміння прав людини. Експертний центр з прав людини. URL: <https://ecpl.com.ua/news/kateryna-levchenko-nehatyvne-stavlennia-do-nasytstva-ie-indykatorom-rozuminnia-prav-liudyny/> (дата звернення 13.12.2022).

Кравчук Олексій Олегович,

суддя-спікер Вищого антикорупційного суду, професор КПП імені Ігоря Сікорського доктор юридичних наук, професор

ВІЛЬНІ ПОЯСНЕННЯ СВІДКА, ПОТЕРПІЛОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО ПІД ЧАС ДОПИТУ В СУДІ

Під час проведення допиту свідка, потерпілого, обвинуваченого в суді, та подальшої оцінки їх показань під час ухвалення вироку на практиці виникають питання щодо вільних пояснень допитаних осіб. У цій статті йтиметься про те, чи є вірним надавати можливість допитуваним у суді особам надавати їх вільні пояснення щодо обставин справи, і як це може впливати на оцінку показань.

Надання вільних пояснень (тобто пояснень без запитань або до запитань) – частина судового допиту, яка нині передбачена КПК лише для допиту обвинуваченого (ст. 351 КПК). Допит свідків (ст. 352 КПК), як і допит потерпілого (ст. 353 КПК), не передбачає такої опції.